

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА КОРЕЙСКАТА НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНА РЕПУБЛИКА

В края на 1947 г. в северната част на Корейския полуостров е създадена гържавата КНДР с всички необходими органи на гържавната власт – висш законодателен орган, правителство, армия и полиция, чиито функции се уреждат от Конституцията, приета през 1948 г., и чиято дейност се направлява от законите, приети през първите години след освобождението от японското колониално иго.

ПЪРВИ ЗАКОНОДАТЕЛНИ МЕРКИ СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО ОТ ЯПОНСКАТА КОЛОНИЗАЦИЯ

През м. октомври 1945 г. в Северна Корея е сформирано Управление на Съветската гражданска администрация. През м. ноември в структурата му са обособени десет административни департамента – на промишлеността, на транспорта, на комуникациите, на финансите, на земите и горите, на търговията, на здравеопазването, на просветата, на правото, на полицията. Учредени са и глъжностите „съдебен съветник“ и „прокурорски съветник“⁵.

Задачата на административните департаменти е да осъществяват централизираното управление на най-важните отрасли на народното стопанство на Северна Корея до създаването на национални централни органи на гържавната власт.

Първите национални органи на гържавната власт в рамките

на концепцията за народнодемократична политическа система стават **народните комитети**. Първоначално те са формирани в големите градове и в техния състав влизат предимно представители на пролетариата. По-късно социалният им състав се разширява и в тях влизат представители и на други социални прослойки. Народните комитети са организирани, чрез които се осъществяват социално-икономическите реформи в страната.

За да бъде централизирана дейността на новите органи на властта, през м. февруари 1946 г. на разширено Общо съвещание на представителите на провинциалните, местните и градските комитети, политическите партии и обществени организации в Северна Корея е създаден **Временен народен комитет** – централен орган на народната власт, който изпълнява ролята на временно правителство в тази част на полуострова.

На 6 март 1946 г. е издаден документът *Предназначение на Временния народен комитет на Северна Корея*⁶. В него са очертани основните задачи, които трябва да изпълни Временният народен комитет, а именно:

- да утвърди местни административни органи без прояпонски и антидемократично настроени елементи;
- да вземе мерки, свързани с подготовката на национализацията и поземлената реформа;
- да възстанови работата на пътищата и всички видове транспорт;
- да проведе реформа в образованието и др.

Посочени са пълномощията на Временния народен комитет:

- да издава временни закони;
- да контролира работата на департаментите, от които е съставен, и на местните народни комитети.

Органи на Временния народен комитет са Пленумът, който се състои от 23 членове, и Постоянният комитет, който се явява висш орган на властта в периода между сесиите на Временния народен комитет.

⁵ Шаряев, П. С. Социально-политические системы государств Северной Кореи. <http://constitutions.ru/country/koreya-severnaya>

⁶ Шаряев, П. С. Социально-политические системы государств Северной Кореи. <http://do.gendocs.ru/docs/index-126493.html?page=5>

Определя се структурата на Временния народен комитет. Той се състои от десет департамента и три отдела:

- Департамент на промишлеността;
- Департамент на транспорта;
- Департамент на земите и горите;
- Департамент на финансите;
- Департамент на комуникациите;
- Департамент на търговията;
- Департамент на образованието;
- Департамент на зграбеопазването;
- Департамент на юрисдикцията;
- Департамент на безопасността;
- Отдел на планирането;
- Отдел на пропагандата;
- Общ отдел.

В документа са посочени и функциите на департаментите:

- да съставят проектозаконали постановления, които да бъдат представени за разглеждане на Временния народен комитет и на Командването на Съветската армия;
- да внедряват и изпълняват всички закони и постановления, издадени от Временния народен комитет и от Командването на Съветската армия;
- да ръководят директно работата на съответните отдели в провинцията.

В документа се обявява, че за осъществяване на демократична система на правосъдието се образуват Върховен съд и Върховна прокуратура на Северна Корея.

Местните органи на властта в провинциите, градовете и по-малките селища са народните комитети. Тяхната структура и дейност се определя от издадения на 5 септември 1946 г. документ *Предназначение на провинциалните, градските, окръжните и селските народни комитети в Северна Корея*⁷. В него се посочва правото на местните народни комитети да издават постаново-

⁷ „Положение о провинциальных, городских, уездных, волостных, сельских Народных Комитетах Северной Кореи“. <http://constitutions.ru/country/korea-severnaia>

вления и разпоредби, отнасящи се до местни въпроси. В случай че те противоречат на законите на Временния народен комитет, могат да бъдат отменени от висшестоящите органи. Изборът на местните народни комитети става с тайно гласуване, въз основа на всеобщо равни и пряко избирателно право.

Ръководен орган на Провинциалните народни комитети е Президиумът. Той се състои от 17 членове и е ръководен и изпълнителен орган на съответния провинциален народен комитет в периода между сесии. Провинциалните народни комитети се състоят от 12 отдела:

- Отдел на промишлеността;
- Отдел на финансите;
- Отдел на селското стопанство;
- Отдел на търговията;
- Отдел на просветата;
- Отдел на зграбеопазването;
- Отдел на строителството;
- Отдел на безопасността;
- Юридически отдел;
- Отдел на труда;
- Отдел на храните;
- Общ отдел.

Градските народни комитети също се ръководят от Президиум, в чийто състав влизат от 5 до 9 членове. В периода между сесии той е ръководен и изпълнителен орган на съответния градски народен комитет. Състои се от 9 отдела:

- Отдел на промишлеността;
- Отдел на финансите;
- Отдел на селското стопанство;
- Отдел на търговията;
- Отдел на просветата;
- Отдел на зграбеопазването;
- Отдел на строителството;
- Отдел на храните;
- Общ отдел.

Структурата на Окръжните народни комитети включва 7 отдела:

- Отдел на финансите;
- Отдел на селското стопанство;
- Отдел на просветата;
- Отдел на здравеопазването;
- Отдел на строителството;
- Отдел на храните;
- Общ отдел.

Окръжните народни комитети избират Президиум в състав от 10 до 15 членове, който е техен изпълнителен и ръководен орган в периода между сесиите.

Народният комитет на Пхенян е на непосредствено подчинение на Временния народен комитет.

В документа се посочват и задълженията на Народните комитети, сред които най-важни са: охрана на правата на гражданите; охрана на гържавната собственост, охрана на обществения ред, осигуряване на изпълнението на законите, възстановяване на местната промишленост, транспортни и комуникационни връзки, събиране на данъци и др.

В края на 1946, началото на 1947 г. се провеждат избори за провинциални, градски, окръжни и селски народни комитети въз основа на всеобщо равно избирателно право с тайно гласуване. В резултат между 65% и 85% от избраните членове на народните комитети са представители на Трудовата партия.

Правна система

До 1945 г. на територията на целия Корейски полуостров е в сила японската правна система. Със създаването на КНДР, в началото на социалистическите преобразувания, тя е изцяло отменена. Новата правна система включва кодекси и закони, съставени изцяло по съветски образец, като *Наказателния* и *Наказателно-процесуалния кодекс*, приети през 1950 г.

На 21 февруари 1947 г. е издаден документът *Положението на съда и прокуратурата в Северна Корея*⁸.

В него е посочена ръководната дейност на Правния департамент и осъществяването на контрол върху работата на съдебните органи.

Като висш орган на правосъдието в Северна Корея е утвърден Върховният съд, а неговите подразделения са провинциалните, търговските, градските и окръжните съдилища.

Определят се задачите на съдебните органи:

- да охраняват демократическия политически строй, установен в страната от месец август 1945 г.;
- да охраняват политическите права, правото на труд и неприкосновеност на жилищата на гражданите;
- да защитават правата на народните комитети и обществени предприятия, организации и учреждения.

В член 5 на документа се посочва, че „с цялата си дейност съдът възпитава гражданите в дух на преданост към Родината, в дух на изпълнение на законите, в грижовно отношение към гържавното имущество, уважение и спазване на демократичния ред“.

Съставът на съдилищата включва председател, съдии и народни заседатели. По време на изпълнение на задълженията си в съда народните заседатели имат равни права със съдиите (чл. 15).

Лицата, които са били съдии и прокурори по време на японската окупация, не могат да бъдат съдии и прокурори (чл. 14).

В глава 2 се уреждат положението и правомощията на градските и областните съдилища (чл. 25–29). Те се избират с тайно гласуване от съответните народни комитети за срок от две години (чл. 25). Председателят на съда ръководи сам заседанията или назначава някой от съдиите за председател (чл. 29).

В глава 3 се посочват функциите на провинциалните съдилища. Те се избират от съответните народни комитети за срок от три години. В провинциалните съдилища се определя съдебна коллегия по наказателни дела и съдебна коллегия по граждански дела.

⁸ „Положение о Суде и Прокуратуре КНДР“. <http://constitutions.ru/country/korea/vechestva>

В документа се определят техните функции и състав (чл. 32–35).

Наказателните и гражданските дела се разглеждат от съдебен състав, състоящ се от съдия и двама народни заседатели (чл. 33).

В глава 4 се определя положението на специализираните съдилища – военни трибунали и транспортни съдилища. Председателят и съдиите в специализираните съдилища се назначават от министъра на правосъдието на КНДР (чл. 38).

Заседателите се избират на събрания на военнослужещите или на транспортните работници (чл. 39).

Специалните съдилища разглеждат наказателните дела в състав от председател – съдия, и двама заседатели. При особени случаи, предвидени от закона, съставът по делото е от трима съдии (чл. 44).

Глава 5 урежда статута и функциите на Върховния съд. Той се явява висш съдебен орган на КНДР и се избира за срок от три години (чл. 47).

Присъдите, решенията и определенията, издадени от Върховния съд, не подлежат на обжалване (чл. 49).

В него се формират три съдебни колегии: по наказателни дела; по граждански дела; по специални дела (чл. 50).

Наказателните и гражданските дела се разглеждат от съдебен състав, състоящ се от трима членове на съда. Делата по жалби, протести и определения от провинциални и специални съдилища се разглеждат от съдебен състав от трима съдии (чл. 55). Извънредни дела се разглеждат от Пленума на Върховния съд. Той се състои от председателя и всички съдии – членове на Върховния съд (чл. 60).

През м. март 1946 г. Временният народен комитет утвърждава и приема *Политическа програма*, състояща се от 20 точки, която предначертава най-важните дейности за изпълнение от гържавните органи. В нея се очертават задачите за незабавно ликвидирани на последиците от колониалното японско господство, за опередяне на осемчасов работен ден, за равноправие на жените, за свобода на словото и печата, правото на провеждане на събрания, митинги и т.н.

В Програмата се посочват и задачи за борба с опозицията, определена като състояща се от „антидемократични и фашистски елементи“. Посочва се необходимостта да бъдат предадени в ръцете на гържавата рудниците, банките, едрите промишлени предприятия, а земеделските земи да се отнемат от едрите земевладелци и да преминат в ръцете на селяните.

В изпълнение на тази Програма Временният народен комитет на Северна Корея, в качеството на централен орган на властта, издава редица закони, с които се полага началото на формиране на икономическата база на новия режим. От залегналите в Програмата основни директиви става ясно, че намерението на севернокорейските власти е да се ръководят от социалистическите принципи на развитуе.

В тясна връзка с това са дейностите по приемането на законите за поземлената реформа, за национализацията на промишлеността, транспорта, комуникациите, банките, за въвеждане на осемчасов работен ден и др., които по своята същност имат демократичен характер.

Изключително важен сред тях е *Указът за поземлената реформа*, обнародван на 5 март 1946 г. С него се ликвидира системата на колониална и феодална собственост върху земята. В полза на гържавата се конфискуват всички земи от японски и корейски едри земевладелци и се разпределят между безимотните селяни. Около 12 000 селски комитета са сформирани за изпълнението на Указа. Реформата е извършена само за 20 дни и близо 700 000 селяни близат във владение на земеделски земи (*История*, 2003:331).

През м. август 1946 г. е приет *Законът за национализацията на промишлеността, комуникациите и транспорта*. В резултат на това се създава огромен гържавен сектор, който обхваща около 80% от промишленото производство. Под контрола на гържавата попадат повече от 1000 промишлени и транспортни предприятия и банкови учреждения.

През периода 1946–1947 г. народните комитети организират възстановяване на промишлените предприятия, мините, търговията, системите на здравеопазването и образованието. В ре-

зултат от тези усилия започват да работят повече от 40 предприятия на тежката промишленост, 79 въгледобивни рудници, предприятия на текстилната, хартиената и рибната промишленост. Създава се смесена държавно-частна структура на икономиката.

Наред със закона за национализацията е прието и *Постановление на Временния народен комитет* на Северна Корея за запазване правото на частна собственост. Разрешава се дейност на частни предприятия с брой на работници не повече от 50 души. Дава се право на банките да отпускат на частните предприятия и бизнесмени краткосрочни кредити (Так там, с. 332).

През декември 1947 г. е проведена парична реформа и е въведена собствена валута – вон.

През м. юли 1946 г. е обнародван *Закон за равнопоставяне на жените*, според който на жените се предоставят права, равни на мъжете във всички области на обществено-политическия, икономическия и културния живот. Законът гарантира на жените правото на свобода при встъпване в брак и при разтрогването му, право да наследяват имоти и земи, да получават дял от имоти и земи при развод.

На проведения на 17 февруари 1947 г. Първи конгрес на провинциалните, градските, окръжните и селските народни комитети е избрано *Народно събрание на Северна Корея*, което изпълнява функциите на висш орган на държавната власт до съставяне на Временно демократично правителство на Корея. В неговия състав влизат 237 депутати, сред които 34 жени. Членове на Трудовата партия са 87 (36%), 30 (13%) са членове на Демократическата партия, 30 (13%) – членове на Чхондо-гьо, безпартийни – 90 (38%)⁹.

През м. март 1947 г. на своята първа сесия Народното събрание създава висш изпълнителен орган на държавната власт – *Народен комитет*, начело с Ким Ир Сен, и избира Президиум с председател Ким Дубон.

Наред с формирането на държавни органи в Северна Корея се създават и органи на безопасността, въоръжените сили и органи на реда.

Службата за държавна безопасност и полицията са създадени през 1946 г.

На 8 февруари 1948 г. официално е обявено създаването на Корейската народна армия. С помощта на съветски военни консултанти се подготвят първите офицери, някои от които се обучават и в Съветския съюз.

Първата Конституция на КНДР

През м. ноември 1947 г. Третата сесия на Народното събрание на Северна Корея създава комисия за подготовка на *Проект за временна Конституция* начело с Ким Дубон. Проектът за Конституция се е обсъждал в Москва с участието на И. В. Сталин, В. М. Молотов и Т. Ф. Щицов – първия посланик на СССР в КНДР.

От м. февруари до м. април 1948 г. проектът е представен за всенародно обсъждане, след което през април 1948 г. е одобрен от Специалната комисия на Народното събрание на Северна Корея, която внася в него някои допълнения и поправки.

През м. юни 1948 г. в Пхенян се провежда Второ обединено народно събещание на представителите на политическите партии и обществени организации на Северна и Южна Корея. Това е първият след приемането на Южнокорейската конституция, с която то се обявява създаването отделна държава – Република Корея.

На Второто обединено народно събрание е обсъдена ситуацията, възникнала вследствие на създаването на Република Корея и на проведените наскоро там избори. Взима се решение да се проведат всеобща избори в Северна и Южна Корея за единно Върховно народно събрание и за съставяне на единно правителство от представители на партийни и обществени организации от двете страни. Предвижда се тези избори за Северна Корея да са преки, с тайно гласуване, а за Южна Корея – косвени.

⁹ Торкунов, А., В. Денисов, В. Лу. Корейский полуостров – метаморфозы послевоенной истории. http://modernlib.ru/books/li_vladimir/koreyskiy_poluostrov_metamorfozi_poslevoennoy_istorii/read_7/

Наистина, на 25 август 1948 г. се провеждат избори за Върховно народно събрание на Корея, на което са избрани 572-ма депутати – 360 от Южна Корея и 212 от Северна. Предвижда се то да бъде ръководено от Президиум, състоящ се от 24 членове. На практика обаче избраното Върховно народно събрание не успява да изпълни функциите на общ висш държавен орган. Въпреки това на 8 септември 1948 г. в Пхенян се провежда Първата сесия на Върховното народно събрание, което приема Първата Конституция, а на 9 септември 1948 г. е обявено създаването на държавата Корейска народно-демократична република. За председател на Президиума на Върховното народно събрание е избран Ким Дубон, а за председател на Кабинета на министрите (Министерския съвет) е назначен Ким Ир Сен.

Основни положения в Конституцията на КНДР от 1948 г.¹⁰

Първата Конституция на КНДР отразява основните черти на политическата система на страната в период, който е наричан от севернокорейските историци „етап на строителство на основите на комунизма“. По своята същност тя се счита за социалистическа, базира се на съветската Конституция, но в нея не се споменава за социализъм и за диктатура на пролетариата. Тя юридически оформя прехода на властта в ръцете на народа в лицето на неговите представителни органи от съветски тип, които се избират от народа и са носели отговорност пред него.

Конституцията се състои от 10 глави и 104 члена¹¹.

В **Първа глава** са очертани нейните основни принципи.

В член 1 се обявява названието на новосъздадената държава – Корейска народно-демократична република.

¹⁰ Constitution of the Democratic People's Republic of Korea. Adopted by the Supreme People's Assembly at Its First Session, September 8, 1948, with amendments adopted at the Seventh, Eighth and Ninth Sessions. www.worldstatesmen.org/Korea_North_1948.doc

¹¹ Constitution of the Democratic People's Republic of Korea. (Adopted by the Supreme People's Assembly at Its First Session, (September 8, 1948) with amendments adopted at the VII-th, VIII-th and IX-th Sessions). www.worldstatesmen.org/Korea_North_1948.doc

Според първата Конституция на КНДР властта в страната принадлежи на народа. Член 2 утвърждава народния суверенитет и органите, чрез които се осъществява пълната народна власт – Върховното народно събрание със съдействието на местните органи на властта.

Основата на политическата власт в КНДР от гору нагоре се формира от провинциални, общински, районни Народни комитети. Висш законодателен орган е Върховното народно събрание. То приема законите и има решаваща роля в процеса на реализация на приетите от него закони. Върховното народно събрание ръководи и контролира под различни форми дейността на държавните органи – Правителство и министерства.

Всички органи на народната власт – от селските Народни комитети до Върховното народно събрание, се избират от народа чрез свободна волеизявка.

Изборите се провеждат въз основа на всеобщо, равно и пряко избирателно право при тайно гласуване (чл. 3).

Депутатите носят отговорност пред избирателите за своите действия. В случай че не оправдаят оказаното им доверие, депутатите могат да бъдат отзовани предсрочно от своите избиратели (чл. 4).

Член 5 определя принадлежността на средствата за производство – според него те могат да бъдат собственост на държавата, на кооперативни организации и на частни физически и юридически лица.

Всички природни ресурси и богатства, както и едрата промишленост, средствата за комуникация, видовете транспорт, местените източници на енергия, цялата бивша собственост на японците и на прояпонски настроените елементи се обявяват за държавна собственост. Вършищата търговия се осъществява от държавата или под неин контрол.

Член 6 разпорежда конфискация в полза на държавата на земята, принадлежала на японската държава и на корейските по-заможни селяни. Отменя изцяло и забиваги арендната система за ползване на земята и определя нормата за размера на поземлена

та собственост – от 5 до 20 чонбо.

Наред с частната поземлена собственост се утвърждава наличието на кооперативна и държавна собственост, без да се ограничава размерът ѝ.

Държавата е длъжна да помага на трудоците се с всички възможни механизми на икономическата политика.

В член 8 се уточнява, че придобитата в съответствие със законите на страната дъжима и недвижима частна собственост, както пари и ценности, са защитени от закона. Също така правото на наследяване на частна собственост е гарантирано от закона. Поощрява се частната инициатива в икономиката.

Член 9 насърчава развитието на кооперативни организации и определя, че тяхната собственост е защитена от закона.

За да бъдат използвани рационално вътрешните ресурси на страната в интерес на народа, държавата създава общонационален икономически план, за да възстанови националната икономика и култура. Той се прилага въз основа на държавната и кооперативната собственост, като позволява и на частната собственост да участва в него (чл. 10).

Втора глава е посветена на основните права и задължения на гражданите.

На гражданите на КНДР се предоставят демократични права и свободи с гаранции за тяхното осъществяване. Провъзгласява се тяхното равноправие във всички области на държавния, политическия, икономическия и обществения живот независимо от пол, националност, вероизповедание, професия, имуществено състояние и образование (чл. 11).

Чрез конституцията юридически е утвърдена и избирателната система. Всички граждани, навършили 20 години, получават право да избират и да бъдат избирани независимо от техния пол, националност, образование, религия, социално и имуществено положение. Военнослужещите имат право да избират и да бъдат избирани наравно с другите корейски граждани. Лишени от избирателни права са подсъдимите или лицата, признати за национални предатели, прояпонски елементи или небменяеми (чл. 12).

Гарантира се свобода на словото и печата, на участието в събрания, митинги, улични шествия и демонстрации, а също и свободата на религиозните вероизповедания. Гарантира се и правото на създаване и участие в демократични политически партии, професионални съюзи и други обществени организации (чл. 13).

В член 14 се определя правото на свобода на вероизповедание и провеждане на религиозни служби.

Конституцията определя осемчасов работен ден за работниците и служителите, определя правото им на платен годишен отпуск, утвърждава принципа за равностойно възнаграждение при равен труд.

Тя юридически затвърждава правото на социално осигуряване в случай на заболяване и загуба на трудоспособност. Това право се гарантира от държавата чрез предоставяне на безплатна медицинска и материална помощ.

Социалноосигурените граждани имат право на пенсия при навършване на необходимата възраст, както и на медицинска помощ в случай на заболяване или увреждане (чл. 15–17).

Гарантира се правото на образование за всички, включително и за най-бедните граждани. Държавата осигурява стипендии за по-голямата част от студентите в техническите институти и университети (чл. 18)

Социално-икономическите права, гарантирани от Конституцията от 1948 г., са сред най-важните завоевания (придобивки) на севернокорейците през този исторически период.

Член 19 определя правото на гражданите на КНДР да създават средни и малки промишлени предприятия и да извършват търговска дейност.

Гарантира се неприкосновеността на жилището и тайната на кореспонденцията (чл. 21).

Чрез Конституцията жените се определят като равноправни на мъжете във всички сфери на обществения живот. Майките и децата са под закрила на държавата (чл. 22).

Държавата закриля брака и семейството. Задълженията на родителите към извънбрачни деца са същите както към децата, ро-

гени в брак (чл. 23–24).

В Конституцията се гарантира неприкосновеност на личността. Никой не може да бъде арестуван, без за това да е издадено решение на съда или прокурорска заповед.

Гражданинът има право да подават оплаквания до държавните органи в случай на престъпления срещу закона или при неизпълнение на задължения от държавни служители. В случай на нарушаване на човешките им права гражданите имат право на компенсация (чл. 24–25).

Държавата осигурява право на убежище на чужди граждани, ако те са преследвани за отстояване на демократични принципи, за защита на интересите на трудещите се или за участие в националноосвободителни движения.

Като най-тежко провинение срещу държавата се определя нарушаването на Конституцията и законите и злоупотребата с правата, предоставени от тях (чл. 26–27).

Защитата на Родината е висока чест и е най-важното задължение на всеки гражданин на КНДР. Предателството към народа и родината подлежат на най-тежко наказание (чл. 28).

Като важни задължения се определят плащането на данъци според икономическото положение на всеки гражданин; упражняването на трудова дейност, която е в основата на развитието на националната икономика и култура и е чест за всеки член на обществото (чл. 30).

За граждани на КНДР, които са от национални малцинства, Конституцията определя равни права с корейските граждани. Те имат право да говорят майчиния си език и да развиват своята национална култура (чл. 31).

В Трета глава се урежда положението на най-висшия орган на властта.

Първата част се отнася до пълномощията на Върховното народно събрание.

То се определя като най-висш орган на държавната власт в КНДР, който изпълнява изключително законодателни функции. В състава му влизат депутатите, избрани при свободни, преки и

честни избори с тайно гласуване (чл. 32–34).

Народните представители във Върховното народно събрание се избират пропорционално на броя на населението – на всеки 50 000 души – един депутат (чл. 35).

Депутатите се избират за срок от четири години (чл. 36).

В член 37 се посочва, че Върховното народно събрание е упълномощено да изпълнява функциите на висш орган на държавната власт с изключение на правомощията, които са предоставени на Президиума на Върховното народно събрание и на Кабинета (Министерския съвет).

На Върховното народно събрание са предоставени следните специални правомощия:

- Да внася и одобрява поправки в Конституцията;
- Да въвежда основни принципи във вътрешната и външната политика;
- Да избира Президиума на Върховното народно събрание;
- Да съставя кабинет;
- Да приема закони и да одобрява основните укази, приети от Президиума на Върховното народно събрание, когато той се свиква между сесии;
- Да одобрява националния икономически план на страната;
- Да определя и променя границите на провинциите, градовете и другите селища;
- Да обявява амнистия;
- Да избира Върховен съд;
- Да назначава главен прокурор.

Член 38 упълномощава Върховното народно събрание да свиква редовни и извънредни сесии. Редовните сесии се провеждат два пъти в годината и се свикват по решение на Президиума на Върховното народно събрание. Извънредните сесии се свикват от Президиума на Върховното народно събрание, когато това се сметне за наложително, или по искане на една трета от депутатите.

Върховното народно събрание избира председател и двама заместник-председатели. Председателят ръководи заседанията в съответствие с Правилника, приет от Върховното народно съ-

бране. За провеждане на заседанията се изисква присъствие на обикновено мнозинство от депутати. Законите се приемат с гласовете на мнозинството от присъстващите народни представители (чл. 39-40).

Законите, приети от Върховното народно събрание, се обнародват след подписване от председателя и генералния секретар на Президиума, не по-късно от пет дни след приемането им.

Върховното народно събрание може да назначава комисии, които предварително да разглеждат въпроси, чието обсъждане предстои. Комисиите имат право да упражняват надзор над държавните органи и над подчинените им институции (чл. 41-42).

Върховното народно събрание създава Законодателна комисия, която изготвя и разглежда законопроекти, които следва да бъдат внесени във Върховното народно събрание (чл. 43).

В Конституцията се урежда и статутът на народните представители. Те се ползват с гарантиран имунитет - никой от тях не може да бъде арестуван или наказан без съгласието на Върховното народно събрание или Президиума на Върховното народно събрание, освен в случай на явно нарушение (чл. 44).

Преди изтичане на мандата на Върховното народно събрание Президиумът подготвя изборите за следващото. В случай на разпускане на Върховното народно събрание новите избори се провеждат в срок, не по-дълъг от два месеца след разпускането (чл. 45).

При възникване на извънредни обстоятелства Върховното народно събрание може да упражнява своите правомощия за срок, по-дълъг от предвидения в Конституцията. По същата причина Върховното народно събрание може да взима решение и за временно прекратяване на своите пълномощия (чл. 46).

Във втора част на Трета глава на Конституцията се уреждат статутът и функциите на Президиума на Върховното народно събрание.

Според член 47 той е висш орган на държавната власт през времето, в което не се провеждат сесии на Върховното народно събрание. Избира се от Върховното народно събрание и се състои от членове, председател, заместник-председател и генерален секретар (чл. 48).

Функциите, които трябва да изпълнява, са посочени в член 49:

- Свиква Върховното народно събрание;
 - Следи за спазването на Конституцията и законите, тълкува законите и издава укази;
 - Има право да анулира решения и разпоредби на Кабинета, в случай че са в противоречие с Конституцията и законите;
 - Обнародва законите, приети от Върховното народно събрание;
 - Упражнява правото да обявява амнистия;
 - Има право да избира или да отстранява министри по препоръка на министър-председателя по времето, когато Върховното народно събрание не е в сесия;
 - Награждава с ордени и медали, удостоява с почетни титли и звания;
 - Ратифицира и анулира договори с чужди държави;
 - Назначава и отзовава посланици;
 - Получава акредитационни писма на упълномощени представители на чужди държави и приема документите им при тяхното отзоваване.
- Президиумът на Върховното народно събрание носи отговорност пред Върховното народно събрание за своята дейност и в случай на необходимост Върховното народно събрание има право да смени няколко или всички членове на Президиума (чл. 49). В случай на разпускане на Върховното народно събрание Президиумът на Върховното народно събрание продължава да изпълнява своите функции до изтичането на Президиум на новото Върховното народно събрание (чл. 50).

В **Четвърта глава** се разглеждат пълномощията и функциите на изпълнителната власт.

В част първа, член 52 се обявява, че Кабинетът на министрите е висш изпълнителен орган на държавната власт в КНДР. Член 53 утвърждава правото на Кабинета на министрите да обнародва решения и разпоредби в съответствие с Конституцията и законите на КНДР.

Кабинетът на министрите контролира и направлява работата на всички министри и на другите органи, намиращи се пог

тярно подчинение (чл. 54).

В член 55 са посочени функциите на Кабинета на министрите:

- Да ръководи и да дава общи насоки в отношенията с чужди държави и да сключва договори с тях;
- Да контролира външната търговия;
- Да направлява местните органи на властта;
- Да урежда паричната и кредитната система;
- Да изготвя държавния бюджет и да определя размера на таксите и другите приходи в държавния бюджет и местните бюджети;
- Да ръководи държавните промишлени, търговски и селскостопански предприятия, транспорта и комуникациите;
- Да осигурява поддържане на обществения ред в защита на интересите на държавата и правата на гражданите;
- Да създаде основни принципи относно използването на земята, минералните ресурси, горите и водите;
- Да управлява дейностите, свързани с образованието, културата, науката, изкуството и общественото здравеопазване;
- Да взима политически, икономически и социални мерки за подобряването на икономическия и културния стандарт на живота на народа;
- Да ръководи създаването на Корейска народна армия, да назначава и освобождава офицерите с висш военен ранг;
- Да назначава и освобождава заместник-министрите, директорите на големи индустриални предприятия и ректорите на университетите.
- Кабинетът има право да отменя укази и постановления на министрите, решения и директиви на провинциалните народни комитети, в случай че те противоречат на Конституцията, законите или нарушават постановления от Кабинета.
- Решенията на Кабинета се приемат с мнозинство на гласовете и се публикуват след полагане на подписите на премиера и на министрите (чл. 56-57).
- В тази част на Конституцията се уточнява структурата на Кабинета на министрите.

В състава на Кабинета на министрите близат премиер, вицепремиер, министри, председател на комитети. Организацията на Кабинета е изрично определена от закона (чл. 58).

Премиерът е ръководител на правителството на КНДР. Той свиква и ръководи заседанията на Кабинета. Вицепремиерът е подчинен на премиера и в случаите, когато премиерът отсъства, той изпълнява неговите задължения.

Когато вицепремиерът изпълнява длъжността премиер, той се ползва с равни на неговите пълномощия (чл. 59).

Кабинетът на КНДР е подчинен на Върховното народно събрание и носи отговорност пред Президиума на Върховното народно събрание в случаите, когато Върховното народно събрание не е в сесия.

Премиерът, вицепремиерът и министрите полагат клетва пред Върховното народно събрание със следния текст: „Кълна се да служа вярно на корейския народ и на Корейската народно-демократична република, да се боря за благополучието на народа и държавата в качеството ми на член на Кабинета, да спазвам стриктно Конституцията и законите на Корейската народно-демократична република и да посветя всички свои сили и способности за запазване на суверенитета на Корейската народно-демократична република и на извоюваните демократични свободи“ (чл. 61).

Народните представители могат да отправят запитвания към членовете на Министерския съвет, които са длъжни да отговорят според процедурата, определена от Върховното народно събрание (чл. 62).

Втората част на Четвърта глава от Конституцията се отнася до статута и функциите на министерствата.

Според член 63 те са изпълнителни органи на държавната власт в съответната за всяко от тях област. Техните функции се отнасят до управлението на съответните клонове на държавната администрация под юрисдикцията на Върховното народно събрание.

Ръководител на министерството е министърът. В рамките на своите пълномощия той издава министерски постановления или укази и следи за тяхното изпълнение. В случай че възникнат причини, поради които министърът не може да изпълнява задъл-

женията си, неговите функции поема заместник-министърът (чл. 65–67).

В Пета глава на Конституцията се определят статутът и ролята на местните органи на гържавната власт.

Член 68 утвърждава като местни органи на гържавната власт в провинциите, градовете, окръзите, градските райони и в работническите селища съответните местни народни събрания.

В състава на народните събрания на всички нива участват депутати, избрани въз основа на всеобщо равно и пряко избирателно право чрез тайно гласуване.

Местните народни събрания в провинциите се избират за срок от 4 години, а народните събрания в градовете, окръзите, градските райони и в работническите селища се избират за срок от 2 години.

Изборите за местни народни събрания на всички нива са изрично защитени от закона (чл. 69).

Местните народни събрания на всички нива осигуряват спазването и изпълнението на законите в съответните области; ръководят всички дейности в икономическия, културния и общественения живот; одобряват местните бюджети; грижат се за опазването на гържавната и обществената собственост, за поддържането на обществения ред и за защита правата на гражданите (чл. 70).

Местните народни събрания на всички нива приемат решения в рамките на властта, дадена им от закона (чл. 71).

Народните комитети в провинциите, градовете, окръзите, градските квартали и в работническите селища са изпълнителни органи на местните народни събрания на съответните нива и местни административни органи на гържавата.

Те се състоят от председател, заместник-председател, генерален секретар и членове, избрани от местните народни събрания на съответното ниво (чл. 72–73).

Народните комитети на всички нива изпълняват гържавни административни дейности в районите, които са под юрисдикцията им в съответствие с решенията и насоките на местните

народни събрания на съответните нива и на висшестоящите органи (чл. 74).

Народните комитети на всички нива носят отговорност за своите действия пред местните народни събрания на съответните нива и пред висшестоящите народни комитети. Всички народни комитети са под общо ръководство и на подчинение на Министерския съвет (чл. 75).

Народните комитети на по-високо ниво имат право да отхвърлят или преразглеждат решенията и директивите на народните комитети от по-ниски нива и да прекратяват решенията на народните събрания от по-ниско ниво (чл. 76–77).

След изтичане на мандата на местните народни събрания от съответното ниво народните комитети на всички нива продължават да изпълняват своите функции до изтичането на нови народни комитети (чл. 78).

На народните комитети на провинциите, градовете, окръзите и градските райони се осигуряват подходящи департаменти за изпълнение на тяхната дейност. Тези департаменти са защитени от закона (чл. 79).

Ръководителите на департаментите на народните комитети на провинциите, градовете, окръзите и градските квартали са подчинени на народните събрания и на народните комитети на по-високо ниво и на съответното министерство (чл. 80).

Народните събрания и народните комитети на всички нива трябва винаги да осигуряват широко участие на местното население при изпълнение на техните задължения и да разчитат на неговата активност (чл. 81).

Глава шеста от Конституцията определя статута и функциите на съда и прокуратурата.

Член 82 определя, че в КНДР съдебните дела се разглеждат от Върховния съд, провинциалните, градските и районните съдилища, както и от специализирани съдилища. Присъдата се издава и изпълнява в името на КНДР.

Съдилищата се формират на базата на избори. Върховният съд се избира от Върховното народно събрание. Провинциални-

те, градските и районните съдилища се избират от местните народни събрания на съответното ниво чрез тайно гласуване. Учредяването на специализирани съдилища е изрично уредено от закона. Съдиите и народните заседатели се отзовават само от органите, които са ги избрали (чл. 83).

Първият съдебен процес се провежда с участието на народните заседатели, които имат равни правомощия със съдиите (чл. 84).

Всеки гражданин, който има избирателни права, може да бъде съдия или народен заседател. Тези, които са служили като съдии или прокурори по време на японската окупация, се лишават от правото да бъдат съдии или народни заседатели (чл. 85).

Съдебните дела се разглеждат публично, на обвиняемите се гарантира правото на защита. Съдебните дела могат да се провеждат при закрити заседания по решение на съда само в случаите, предвидени от закона (чл. 86).

Съдебните заседания се провеждат на корейски език. На лицата, които не владеят корейски език, се гарантира подробно запознаване с преписката по делото с помощта на преводач и правото да използват родния си език пред съда с помощта на преводач (чл. 87).

Съдиите са независими и служат само на закона при упражняването на съдебната власт (чл. 88).

Върховният съд е най-висшият съдебен орган в КНДР. Върховният съд наблюдава работата на всички съдилища (чл. 89).

Прокурорите упражняват надзор за гарантиране на прецизно и честно спазване и изпълнение на закона от министерствата, институциите и организацията, свързани с тях, както и от длъжностните лица и гражданите (чл. 90).

Прокурорите следят дали издадените от министерствата наредби и укази, както и издадените от местните органи на властта директиви съответстват на текстовете на Конституцията и законите, а също така на решенията на Министерския съвет (чл. 91).

Председател на Върховната прокуратура е главният прокурор, който се избира от Върховното народно събрание. Прокурорите

на провинциите, градовете, районите се избират от главния прокурор (чл. 92-93).

Прокурорите са независими в изпълнението на своите задължения и не са субект на местните органи на гържавната власт (чл. 94).

Глава седма урежда основните положения на гържавния бюджет.

В член 95 се определя основната задача на гържавния бюджет – да организира силна национална икономика чрез консолидация на цялата гържавна собственост, повишаване на културното и жизненото равнище на населението и укрепване на националната сигурност.

Държавният бюджет ежегодно се съставя от Министерския съвет и подлежи на одобрение от Върховното народно събрание (чл. 96). Държавните приходи и разходи са обединени в общогържавния бюджет (чл. 97).

Не се допуска нито един орган на гържавната власт да прави разноски, които не са предвидени в гържавния бюджет. Всички органи на гържавната власт трябва да спазват финансовата дисциплина и да укрепват финансовата система.

Основен принцип на финансовата дейност е да се използват рационално възможностите на икономиката на страната (чл. 98-99).

Глава осма съдържва един-единствен член 100. В него се посочва, че Корейската народна армия е създадена, за да защитава КНДР. Мисията на Корейската народна армия е да охранява суверенитета на родината и мирния живот на народа.

Глава девета определя и описва графичното оформление и цветовете на герба и националното знаме на КНДР. Конституцията от 1948 г. определя за столица на КНДР град Сеул (чл. 103).

Глава десета посочва реда за извършване на промени в Конституцията. Пълномощия за внасяне на изменения в нея има само Върховното народно събрание. Приемането на проектозакони за изменение в Конституцията изисква одобрението на най-малко две трети от мнозинството народни представители във Върховното народно събрание (чл. 104).

В текста на Конституцията от 1948 г. се внасят изменения и допълнения още през първите години след създаването на Корейска народно-демократична република.

На 30 октомври 1954 г. Осмата сесия на Върховното народно събрание приема *Закон за удължаване срока на пълномощията на Върховното народно събрание* от три на четири години. Внесени са изменения в глава пета за местните органи на властта. Според тях вместо единните народни комитети, изпълняващи функциите на органи на властта и на управление, са създадени народни събрания в качеството на местни органи на властта.

На сесията Девета сесия на 5 ноември 1956 г. Върховното народно събрание променя възрастта за право на участие в изборите от 20 на 18 години.

Първата сесия на третото Върховното народно събрание, свикана на 12 октомври 1962 г., внася изменение в чл. 35 от Конституцията, който определя пропорционалността на броя на депутатите спрямо броя на населението. Според новата редакция съотношението от 50 000 души, които са представени от един депутат, се променя на 30 000¹².

Конституцията на КНДР, приета през 1948 г., е заменена от нова Конституция, приета на 27 декември 1972 г. В нея се учредяват длъжностите „президент“ и „вицепрезидент“. Президентът се избира от Върховното народно събрание за срок от 4 години. Той е главнокомандващ на въоръжените сили и оглавява висшия ръководен орган на държавната власт – Централния народен комитет. Като водеща идеология се определят идеите „чучхе“ на Трудовата партия на Корея.

Изменения в Конституцията от 1972 г. са внесени на 9 април 1992 г., на 5 септември 1991 г. и на 27 септември 2009 г.

¹² Шараев, П. С. Конституции КНДР: история и особенности конституционного права. – В: Социально-политические системы государств Кореического полуострова. <http://do.gendocs.ru/docs/index-126493.html?page=5>

ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗВОЙ НА КОРЕЯ В ПЕРИОДА 1945–1960 Г.